

Izhaja vsak torek in soboto v tednu ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo.

Stane po pošti prejemani ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K., polletno 4 K. in četrletno 2 K.

Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Solskih ulicah in Jellersitz v Nunskih ulicah po 8 vin.

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Uredništvo in upravištvo se nahajata v „Narodni tiskarni“, ulica Vetturini b. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravištvo „Gorice“. Oglasi se računajo po petih vrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 16 vin., 2-krat po 14 vin., 3-krat po 12 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Vsi za enega, eden za vse.

Našim političnim nasprotnikom ni nič prijetnejše nego naša nesložnost, ker iz nje kujejo kapital za sebe in za svoje namene. Radi tega je dokazano dejstvo, da so ti naši nasprotniki zasejali že mnogo prepira in razdora mej nami, kjer bi složno delo vseh slovenskih stanov moralo pripomoči do cilja lepše slovenske bodočnosti, katero nam nasprotniki seveda po vsej sili odrekajo. Dokazano pa je tudi, da se ti naši nasprotniki, pa bodisi Nemci ali Italijani, poslužujejo različnih sredstev v dosego svojega namena a da jim je jedno najpriljubljenejših sredstev narodna mlačnost in slovenska nezvestoba posameznih oseb v našem narodu. Najobčutljivejša stran takih oseb pa je, kakor prav dobro znajo nasprotniki, njih — gmotno stanje. Za kosček kruha je že marsikteri Slovenec prodal svoje narodno prepričanje in slovenski značaj, a je tako svoje efijaltno delo potem skušal odeti s plaščem navideznega rodoljubja, srameč se narodnega izdajstva, ki ga je zakrivil njegov — spekulativni razum. Pri mnogih takih Efijaltnih pa se je našlo potem tudi primeren del arogance, s katero grešniki hoté preupiti očitajoči glas vesti...

V očigled dejstvu torej, da se baš naši narodni nasprotniki radi poslužujejo narodne neznačajnosti posameznih oseb med nami, in tako neznačajnost, kjer mogoče, tudi vzgajajo z lepimi nadami za gmotno dobro posameznih, — v očigled temu bi morali Slovenci biti v skrajnem skrupulozni, kar se tiče kakoršne koli zveze z našimi narodnimi nasprotniki, kateri so tudi v najpohlevniši vnanji obliki pa v svojem srcu lahko nevarni našemu narodnemu obstanku. Ta skrupuloznost z naše strani je tem umestniša, ker nikdo, ki hoče zares veljati za pravega rodoljuba, ne sme v najmanjem pri sorojakih zbužati sum, da je prodal svojo narodnost za — léčno jed...

Slovenci se moramo na življenje in smrt boriti za svoj narodni okstanek, za svojo boljšo bodočnost, a v tem pa lahko s ponosom rečemo, da se borimo z

lastno močjo brez tuje pomoči ter da to, kar izvajamo, je sad našega, pristno slovenskega truda. Kajti izkušnje imamo in to dokaj bridke izkušnje, da nam tuje niso še dali ničesar, ali, ako so nam kaj pripustili, so si dali to drago plačati. Naj nas torej ne vara up, da bode v bodoče boljše.

To smo hoteli zapisati, predno se podamo na kratko k predmetu, ki je dal povod gorenjim vrstam, namreč k nekim izvajanjem v „Učiteljskem Tovarišu“ od 20. listopada t. l. št. 33.

V tem listu stojé na 294. strani besede, ki nam, ako jih motrimo z našega narodnega stališča, nikakor ne dopadejo in jih ne moremo odobravati. Tu je prvič govora o nekaki potrebi medsebojnega občevanja našega učiteljstva „z armado 18.000 organizovanih nemških učiteljev“; — nadalje je tu citati: „proti topovom je treba iti s topovi(!), ki jih podaja svetovna stanovska organizacija, katere pa učiteljstvo ne doseže, če se pusti vkovati v narodne in verske spono, katere nam kujejo trotjerredniški listi in malenkostni politikarji. Ljubimo svoj narod, a ne samo s srcem, ampak tudi ob enem z razumom. Kdor ljubi svoj narod, mu po svoji moči pripomore do omike in blagostanja, ki sta dve največji dobroti človeštva. Ne pustimo se za nos voditi ne s pomočjo verskih ne s pomočjo narodnostnih fraz itd. itd.“

Krivicu bi delali učiteljstvu, ako bi zastopnikom istega odrekli pravico delati za svoje stanovske koristi. Saj dobro vemo, da je učitelj eden najvažnejših faktorjev v narodni prosveti, ker v njegovih rokah leži vzgoja našega narodnega naraščaja ter da kakor vzgoje učitelji mladino, taka bode, dobra ali slaba, narodna ali izdajska — in ako je učitelj nezadovoljen s svojim stanom ter zlasti z njegova gmotnim položajem, trpi na tem nedostaku tudi vsa njemu izročena vzgoja.

Ali kar piše tu „Učiteljski Tovariš“ to je naravnost vznemirljivo. Saj to je pravi in pravcati — internacijo-

brezskrbna. Stopala je z dvora in se pogovarjala zdaj pa zdaj z živalimi. Tu je oštela kravo, ki je bila odprla vrata jagnjetom, tam je karala pse, ki so jej bili polokali sirotko, napravljeno za prešice itd.

Nevesta Darinka, Bazilijeva žena, je pomagala stari materi (tašči) in je pripravljala škambače, da pomolze ovece, ki jih je gnal polagoma s pašnika Stojenčo, mlajši sin deda Ivana. Med tem je napravljala hči Stanka večerjo. Ko so se bili vsi zbrali, zapré ded Ivan dobro vrata, stopi v hišo in sede k večerji z domačimi. Tu vzame dva tri grizljaje — ali ni mu šlo danes; zato sede poleg ognjišča in jame pušiti. Ko so bili po večerjali, vstanejo. Starka pospravi z mize, pa gre v sobo, da napravi posteljo očetu. Stojenčo gre pogledat k ovcam in nese psu črnino ostanek večerje.

Ded Ivan je bil ostal sam sé svojo ženo. Po kratkem molku jej reče; „Žena, strašne dneve smo dočakali! Ta boj, ki se je začel zdaj, bo užalil marsikatero mater; marsikatera hiša ostane prazna, in črna zemlja požré marsikatero mladeniča. Tudi pred nami je že zinila; božja jeza se izlije kmalu tudi na naše glave. Žena! Dobrudža je v ognju; od

nalizem, ki se naravnost propagira med slovenskim učiteljstvom! Slovenski učitelj pa v zvezi z internacijo- učiteljsko organizacijo, v zvezi z 18.000 nemških organizovanih učiteljev! Ne misliti, da ne razumemo, kaj je stanovska organizacija! Ali organizacija v napominanem smislu, kakoršno priporoča za naše učiteljstvo „Učiteljski Tovariš“, je stremljenje pogubno našemu narodu in njega bodočnosti! Ako je naše učiteljstvo tako slabotno, da se pusti zavajati od internacijo- propagande, izvirajoče iz Nemčije, pa mora biti naših odločnih rodoljubov stvar, da setakim stremljenjem zapre za vselej pot v naš narod. V Slovence se zanaša neka delavska internacijo- nalna, tudi iz Nemčije, in komu ni znano, da je namen tej internacijo- nalni odtrgati naše delavstvo od narodnega telesa in ga kakor fragment našega naroda odplaviti v — germansko morje pod šifro „internacijo- nalna stanovska organizacija“. To delo se je aposteljnom delavske internacijo- nale že ponekoliko posrečilo in zdaj bi se hotel odtrgati od našega narodnega telesa še drugi fragment, naše narodno učiteljstvo pod isto šifro „svetovne stanovske organizacije“? Proti temu moramo odločno protestovati, kajti nam je v prvi vrsti na srcu blagor skupnega naroda in zatorej ne moremo odobravati in dopuščati, da bi se nam izgubljali važni deli naroda izpod domače pa pod — internacijo- nalno streho. Kajti to je odločno proti našemu slovenskemu kakor i — slovenskemu programu!

Najsumljiveje je povdarjanje zveze z 18.000 organizovanih nemških učiteljev. Znano je, da so baš nemški učitelji najhujši agitatorji in pospeševalci pangermanizma med Slovani ter da bi že z jedino tega stališča moral slovenski učitelj izogibati se vsilno vsaki zvezi s temi krogi. Ali rečimo, da je nemški učitelj v prvi vrsti pedagog v ožjem pomenu te besede, ali pa ni resnično, da nemški učitelj nikdar ne zapusti svojega narodnega stališča in je v kljub vsej internacijo-

enega kraja je že puščava, in zdaj prihaja vrsta na nas. Oh britka naša usoda! Oh, ti črni dnevi! Jaz sem čutil to že nekaj časa; ali nisem ti smel tega povedati. Zdaj pa ne pomaga več prikrivati nevarnosti. Tatarji se dvigajo po Dobrudži in bežijo doli proti Balkanu; in koder gredo, rušijo vse v prah in pepel.

„O moj Ivan!“ reče žena: „tudi jaz sem to čula pred nekimi dnevi, ko so žene to pravile. Danes pa sem izvedela, da se napravljajo ljudje na beg. Pa mi — kam se denemo, in kaj storimo z dvema voloma, ko Bazilija še ni z vozom? In Bog vé, ali je še živ! Danes je že štirinajst dnij, kar je šel v Varno, pa še ga ni nazaj! Oj britka tuga! O Bog, o moja uboga nesrečna glava, tudi to mora gledati!“

„Veruj mi žena“, ponovi ded Ivan, „da za se niti ne mislim; saj sva že stara. Ali, kadar pomislim na drugo strašno reč, tedaj mi kar um zastaja v glavi. Tatarji ropajo povsod lepa dekleta in mlade žene ter jih vlečejo seboj. Kako ubranimo našo Stanko, ki je znana radi svoje krasote — kakor veš? Čuj, kaj ti še povem. Neki nedeljski večer so bila šla naša dekleta po vodo. In skrtil sem

venderle Nemece, ki se ne poslužuje za svoj stan drugega jezika, a najmanje slovenskega? Že to dejstvo kaže, kedo ima od učiteljske internacijo- nale korist, kdo pa škodo. Nemški učitelj je rad v „narodnih sponah“, slovenski učitelj pa naj se jih skuša otresti? Po čem diši to? O verskih sponah že celo molčimo, drugače bi morali kaj reči o pruski protestant-ki propagandi v Avstriji in katera propaganda v prvi vrsti dela za izpodpiranje naše duhovščine. Ergo?

Neradi smo se spustili v besedo o učiteljskih zadevah, a morali smo, ker vidimo, da naše narodno-napredno učiteljstvo misli v prvi vrsti na svoje stanovske koristi, potem, znabiti, še le na skupno narodno.

Naš narodni program pa obsega vse slovenske stanovse; torej tudi učiteljstvo. Ako pa napredni učitelji hočejo po vsi sili biti za se, tedaj vidimo, da se hočejo odtrgati od skupnega narodnega dela ter hoditi pota, ki gredo nasproti slovenski skupnosti. Mi jim le zakličemo: ne varajte se v svojih ciljih, mnogi, ki se osamuje, ostané sam. Vrnite se rajši v tabor skupnega slovensko-slovanskega dela, v tem taboru je tudi brez dvoma vaša korist. Spomnite se, da Slovenci, ako hočemo doseči svoj namen, moramo se boriti kompaktno vsi stanovski skupno brez razlike vrednosti in brez — nadvladja.

Vsi za jednega, jeden za vse, to bodi naše geslo na narodnem delu, v smislu tega gesla na delo za narod in za domovino!

„Gorica“ pred porotniki.

(Dalje.)

Priča Franc Vodopivec predloži potrdilo bivšega voditelja ljudske šole „Sol. doma“ g. Hrovatina o vročitvi knjig, katere je ta sprejel od Gabrščeka za onih 25 gl., katere je podarila „Goriška ljudska posojilnica“ Sloginim zavodom v nakup „Knjižice za mladino“. Račun znaša po na platnicah določeni ceni 14.80 gl. Na potrdilo je zapisal Gabršček s svinč-

se za plot ter gledal jih in se veselil; saj človek ne ve: ali jo bo jutri še videl... Tudi naša Stanka je bila tam. Ni trajalo dolgo, pa so prišli neki mladi Tatarji iz vasi. Hoteli so piti vodo na studencu. In tedaj so se odstranila vsa dekleta. Gledal sem jim v oči, in njih oči so bile obrnjene uprav v našo Stanko. Jeden drugega so dregali in s trepalnicami namigovali proti njej. Neki mlad, visok in črnook Tatar ni obrnil niti očij od nje. Žena, ta Tatar mi ne ugaja; no, Bog obvari... Naposled sem še izvedel, da so popraševali po najini hčeri“.

Ko je starec to pripovedoval, pride Stanka iz sobe, približa se in sede poleg ognjišča ter jame stikati skupaj ugasle glavne. Medla svetloba jej je pokazala, da je oče zelo v skrbeh, in njena rdeča lica jej pobledejo. Jela je misliti: da je ne-mara res ono, kar so jej pripovedovale tovarišice pri studencu. Tu se odpro vrata in Stojenčo vstopi, pa sede blizo k sestri Stanki, da si posuši opanke. Starec se dvigne, ozre se na okrog po ljubih otrocih, srce se mu še bolj užali, in drobne solze se mu potočijo iz očij. Pride še Bazilijeva žena, sede zadej na strani, in tudi ta umolkne.

(Dalje pride.)

LISTEK

Rešitev iz ujetništva.

(Posnetek).

Bolgarski: I. R. Blaškovi.

III.

Solnce je zahajalo; vsak kmet je zbiral svojo živino na dvoru. Ded Ivan kar ni mogel obstati na mestu. Zdaj je hodil po dvorišču, pa zopet ven na pot, da bi se raztresel; ali britke misli ga le niso zapustile. Naposled sede na hloh, vzame iz žepa krivo lulo, si zapali duhan in se zamisli. Njegov žalni pogled je bil obrnjen proti večernemu solncu, ki se je imelo zdaj zdaj skriti za hrib pri vasi. Solze mu udarijo iz očij. „Oh!“ si je mislil, „ali ne bo morda današnji dan zadnji, ki ga pozdravljam v solzah skupno z jasnim solncem?“

Mati Rada, žena deda Ivana, je pohajala s palico v roki po dvoru ter gonila živino vanj. Zdelo se je, da je starejša, nego ded Ivan; ostarela je bila vsled boleznij in britkosti; posebno pa jo je še pekla misel, kake črne dni je dočakala. Ali dasi je bila tako v skrbeh, vendar se je kazala bolj neskrbna nego ded Ivan. Hodila je iz hiše kot vselej in skušala se je pokazati hišnim vesela,

nikom, da je cena zvezku poskočila od 20 na 25 kr., potem bi stale sprejete knjige 19.50 gl. Da bi bil dal Gabršček vodji slovenske mestne šole knjig za 5.50 gl., priči ni znano. Hrovatin je tudi priči pravil, kar je izpovedala priča Medvešek. Svoto 25 gl. je darovala „Posojilnica“ za „Slogino“, a ne za mestno šolo.

Gabršček zahteva na to, naj se zasliši vodja slovenske mestne šole, kateri se nahaja med poslušalci. Predsednik ga pozove in ta izpove, da je prejel od Gabrščeka 20 ali 25 knjig. (Kje so pa te? Opom. ured.)

Ker je po sedanjih pričah že vse dokazano, kar je pisala „Gorica“, odstopi branitelj dr. Šušteršič od zaslišanja drugih prič, čemur se zastopnik tožitelja ne protivi. Zasliši naj se samo še priča Rajmund Fajgelj. Ta izpove, da se blagajna nikdar ni strinjala s štraco, ker se je zmeram kaj pozabilo ukujziti. On je imel samo registrovanje dohodkov in stroškov. Koliko deficita je bilo v blagajni, ne ve. Dogodilo se je večkrat, do šestkrat, da je Gabršček vzel iz blagajne denarje, ne da bi se bilo to registriralo. Zato pa je dal Gabršček v blagajno papirček o izvzeti svoti brez popolnega podpis.

Gabršček prizna to in trdi, da je tako delal, ker je „Šolski dom“ včasih nujno rabil denarje. Ko so se računski sklenili, se je vse poračunalo. Dogodilo se je pa tako poslovanje zato, ker prejšnjega bolehnega denarničarja „Solskega doma“, pokojnega Kanclerja, ni bilo vedno pri rokah. Priča Fajgelj se spominja, da se je dvakrat res tikalo „Solskega doma“, za drugekrat pa ne ve, za kaj je rabil Gabršček denar.

Zastopnik obtožbe stavi predlog, da se zasliši Gabršček kot priča glede onih 3 gl. kmeta iz Štanjela in gledé jemanja denarja iz blagajne brez vknjizbe. Dr. Šušteršič se protivi predlogu iz razloga, ker se je zaslišalo že dosti prič, da porotniki lahko razsodijo, ali je bil v blagajni red ali ne. Vse drugo je irelevantno.

Dr. Stanič stavi predlog, da se dopusti dokaz po knjigah, kakošen red je bil v blagajni. Opira se na neko korekturo 200 gl., našteva razne strani štrace, na katerih so korekture.

Drugi branitelj dr. Rajmund Luzatto odgovori Staniču, da ni potreba nobenega dokazovanja gledé 3. gl. nekega kmeta iz Štanjela. Da je bil ta znesek naslovljen na posojilnica, dokazuje že to, da se je na pošti konstatiralo, kdo je podpisal receptis. Korekture v knjigah pa že same na sebi dovoljno dokazujejo, da je bil v „Posojilnici“ nered. Kdo ve, kedaj so se napravile one korekture, prej ali slej?

Sodni dvor odbije predlog dr. Staniča.

Dr. Stanič: Glede vprašanj, katere se morajo staviti porotnikom, morajo se te naslanjati na celi inkriminirani članek, da odgovore, ali se je dolžilo tožitelja nepoštenih dejanj.

Dr. Šušteršič konstatuje, da je zastopnik tožitelja premenil obtožnico. Mora se upoštevati definicija zakona; vprašanje se mora toraj glasiti, ali je obtoženec dolžil tožitelja nepoštenega in nečastnega dejanja, in ali je obtoženec dokazal svojo trditev.

Ura je 7¹/₄, predsednik določi odmor do 8. ure.

Po odmoru stavijo se porotnikom

1. poglobitno vprašanje: Ali je obtoženec Josip Marušič kriv, da je čital in dal v tisek članek „Andrej Gabršček kot denarničar „Goriške ljudske posojilnice“ (sledita), ali je toraj kriv, da je prijavil izmišljene ali skrivljene stvari in s tem obdolžil Andreja Gabrščeka po krivem nečastnega dejanja in je toraj ta zakrivil pregrešek po §. 488 k. z.?

2. Eventualno vprašanje: Ali je obtoženec Josip Marušič dokazal reznico svojih trditev?

Dr. Luzatto predlaga, da se v tem vprašanju izpusti točka, da Gabršček ni bil zanesljiv blagajnik.

Dr. Stanič predlaga, da se sprejme vprašanje, ali je obtoženec po vsej vsebini in tendenci članka dolžil tožitelja nepoštenega dejanja.

Sodni dvor odbije te predloge.

(Konec pride.)

Dopisi.

Iz Kojškega. — Prvotne volitve v našej občini (ki je ena najobširnejših v v Priuorju) so se izvršile tako na vseh koncih, da so v veselje katoliško-narodnej stranki in v čast vrlim in zavednim volilcem.

Le kakih 50 volilcev iz Snežatnega je z vpitjem, popivanjem preklinjanjem in s takim vedenjem, da ni primerno najmanje olikanemu človeku, volilo za dr. Tumo v V. kuriji; ostali pa so popolnoma osamljeni, vključ njih grožnjam, v obeh kurijah.

Naši zavedni občinarji že vedo, kedo jim je pravi prijatelj in dobitnik, a kedo išče samega sebe. Zato pa je bilo čuti le en glas med volilci: takih poslancev ne!

Še to. Neki kolovodja Tumovčev je pripeljal (v sredo, ko je bila volitev za V. kurijo) okoli 10. ure cel regiment svojih „grenadirjev“, ki so z velikim šumom primarsirali pred in v volilno sobo, v katerej je bil tudi domači župnik takrat navzoč; brž pa, ko ga zagleda eden prišlih vinjenih „naprednjakov“ se prav oblastno razkorači pred njim in mu požuga s stisnjeno pestjo rekši: „danes pokažemo p..... farjem mi, kako in kdo se volil!“ Izčeljustil je on in še drugi premnogo takih neolikanih besedij. Pa naj bo kakor hoče. Hvala Bogu le, da so se zastoj tako grdo napenjali.

Še mnogo bi se dalo pisati o tej volitvi za V. kurijo, pa za zdaj le toliko, morda o priložnosti kaj več, če boste voljeni sprejeti v Vaš cenjeni list. (Prosimo! Op. ur.)

Iz Štanjela. Srčna hvala, g. Gabršček, za veliko pozornost, ki jo gojite do mene! Res, da sva si iskrena prijatelja, toda, oprostite, Vi postajate vedno bolj čuden. Tako da je najino prijateljstvo v skrajni nevarnosti. Ustreči Vam ne morem nikakor več. Trudim se na vse načine se Vam prikupiti. Ali, kar danes hvaliti in ljubite, vže jutri grajate in sovražite. Evo Vam dokaz!

Kolesaril sem, misleč, da Vam kot biciklistu to dopade. In nisem se varal. — Da se Vam še bolj prikupim, postal sem hribolazec. Tudi v tem ste mi dali svoje priznanje. — Toda, glejte! kar nakrat pravite, da imam šibke noge, ki mi odpovedujeta posel. Noge dobrega kolesarja in hribolazca pa ne morejo odpovedovati posla, ker sicer mož ni dober kolesar ne dober hribolazec! Koliko nasprotje!

Nadalje! V spomladi sem priporočil (po Vašem) Vaša cenjena lista v cerkvi. In ni Vam bilo prav. — Sedaj v času volitve nisem, edino, da se Vam prikupim, niti čerhnil pred volitvami o volitvah v cerkvi. In zopet Vam ni prav. Bog Vam vstrez!

Da se Vam ne zamerim, nisem šel agitovat v nobeno zasebno hišo v Štanjelu in Kobdilju. In ni Vam prav. Če bi bil agitoval v hišah, ste gotovo tudi grajali! Kdo more vedeti, kaj Vam je prav!

Na eni strani mi pripisujete skrajno omejenost, na drugi preveliko razsodnost. — Bog Vas razumi!

Vem g. Andrej, da resnico učite, jo ljubite, tedaj tudi radi slišite. Zato sem prepričan, da Vam najbolj ustrežem s slednjim:

1.) Res je, da sem bil 22. t. m. zvečer v gostilni v Kobdilju, kar je redko, ker jaz ne zahajam v krčme. Vina, ki ga je krčmar svojevoljno prinesel, smo pili v 8. toliko, da ko bi ga bila samo dva spila, bi nobenemu ne mogle noge odpovedati. Domu smo šli v treh. A bili smo vsi iz Štanjela, in vsak po svojem opravi v Kobdilju. Tedaj ni nihče nobenega

spremljal, ali drug družega. To zamorem s pričami pod prisego dokazati. Trditev Vašega sporočevalca ni družega kot podlo maščevanje izvirajoče iz...

2.) V volitvene pogovore se jaz tu nisem spuščal do zadnjega. Ko sem pa slišal, kako Vaši nasprotniki ljudstvo slepijo, češ, da sedaj se gre za povišanje moje plače itd., storil sem svojo dolžnost. Toda Vaši sporočevalci lažejo. Ako mi morete dokazati, da sem jaz agitoval v zasebnih hišah o volitvah pred volitvami, razen v eni v Štanjelu in v eni v Kobdilju, plačam za vsak slučaj v Štanjelu in Kobdilju 200 k. v namen, ki ga Vi določite.

To je resnicoljubnost Vaših sporočevalcev? Pač so Vaši trkali na marsiktera vrata. Pa pustimo to!

3.) Govorite o poviških. Na to sem Vam vže v „Gorici“ odgovoril. In še enkrat rečem: Ni nobenih. Resnica je nasprotno.

Tako vidite, g. Andrej, Vaši agitatorji Vam ne sporočajo resnice. — Prepričan, da jih pokarate, bilježim se Vaš ponižen sluga

Josip Štrancar,
kurat v Štanjelu.

Domače in razne novice.

Volilno gibanje. Končane so torej volitve volilnih mož. Mi smo dobili v obeh skupinah absolutno večino. Seveda v V. kuriji menimo le absolutno večino slovenskih glasov. Nadejamo se pa, da se pridružijo k glasovom, ki jih štejemo mi kot svoje in ki so voljeni na naš program, še drugi slovenski volilni možje, katere prišteva „narodno-napredna“ k svojim. Posebno, ako bodo dobro in natančno premislili, za kaj gre, ter se prepričali, na kateri strani smejo iskati pravih in resnih prijateljev slovenskega ljudstva na Goriškem, ki so uneli za vse stanove v jednaki meri, ter ki vidijo v hujskanju jednega stanu proti drugemu največjo nesrečo za naš narodni obstanek, posebno tu ob periferiji, kjer preti slovenskemu narodu gotova poguba, ako si ne obrži v vsakem pogledu bodisi v narodnem ali vserkem, svoje slovenske individualnosti.

Mi torej z mirno vestjo pričakujemo zadnjih bitk, ki se bosta bili dne 3. in 9. januarja prihodnjega leta in mislimo, da se ne varamo, v nadi, da spregleda v tem času, ki nas še loči od odločilnih trenutkov, marsikateri slovenski mož, v katerem bije sicer pošteno slovensko srce, ki je pa nevedel in nehotel prišel v zanjke onih ljudi, kateri mislijo, da se smejo igrati z usodo našega ljudstva samo, da pri tej igri ne trpi njih sebičnost in osebna častilakomnost. Prepričani smo tudi, da je med goriškimi Slovenci mnogo takih, ki sicer vedó, da so bili zavedeni na kriva pota in ki mislijo, da bi bila za nje nekaka sramota, ako bi kar h kratu krenili na pravo pot. Takim bi svetovali mi, da zapusté kriva pota, na katera so bili zavedeni; saj je vendar najlepša lastnost pravega moža, da prizna svojo zmotu ter da se povrne k resnici. Mnogi so si prišli tudi zaradi osebnih razmer v navskrižje, ker menijo: ravno zato, ker je moj osebni nasprotnik v onem taboru, se nahajam jaz v tem. Tako naziranje je popolnoma krivo. Ko gre za javne koristi, morajo ponehati vsi osebni oziri; tu naj ima vsak le stvar pred očmi, a osebnosti naj izginejo popolnoma s pozorišča. Nadejamo se torej, da se bode vsak pravi rodoljub ravnal po načelih, katerih smo tu omenili, ter da vsak po svoji moči pripomore k zmagi dobre stvari.

V to pa Bog in sreča junačka!
Zadnje dni zmagali smo v Sedlu in v Kretu v obeh skupinah.

Duhovske vesti. V Brazzanu je umrl župnik Ant. Bodigoj. Imel je pogreb. Ko je v cerkvi opravil mrtvaške molitve, se je zgrudil na tla ter izdihnil. Iz Koprive na Krasu nam poročajo, da je umrl kaplan Franc Velan, ko je šel na ženitovanje svojega brata v Pazin. Večna luč jima svetila!

Č. g. Alojzij Morsutt, dosedaj 1. kapelan v Trziču, je premeščen v Červinjan. Veleč. g. Jožef Viola, kapelan v Krminu, gre za ekspozita v Altare-Saciletto.

Minister Matija Kravanja, dolgoletni in velezaslužni knezo-nadškofski kancelar je stopil s 1. dec. v pokoj. Na njegovo mesto je imenovan preč. g. A. Zamparo, dosedanji nadškofjski tajnik. Veleč. g. Kravanja ga opravljal posle ravnatelja nadškofjske pisarne.

Za „Šolski Dom“ so vplačali predsedništvu: Fr. Orešec v Gorici prof. And. Marušiču v hvaležen spomin 3 K. — Potom poštno hranilnice so vplačali: Pavlina Pajkova, profesorja vdova, v Ljubljani 10 K (za božičnico), H. Sorré v Rihemberku 5 K; g.čna Ivanka Fagnel nabrala v veseli družbi o krstu prvorodenčka Bogomira Klementa Žniderciča v Renčah 8 K 70 h; Janez Lukežič, dekan v Komnu 20 K; Franc Stepančič, upravitelj na Otlici 20 K; Janez Jarec, kurat v Ročinju 10 K; Martin Černuta v Logu 8 K. Presrečna hvala vsem darovalcem!

Agitacija v znamenju „kakor jim kaže“. — Vsem je znana gonja „narodno-naprednih“ agitatorjev iz učiteljskih krogov, posebno pa še njih glasila „Učit. Tovarisa“ proti dr. Gregorčiču, češ, da on nima smisla in volje za zboljšanje gmotnega stanja učiteljev, — ter zatrjevanje, da je dr. Tuma oni mož, ki reši učitelje iz sedanjega bednega gmotnega stanja. Ali čujte, s čim so agitirali proti dr. Gregorčiču v Kalu in v Ajbi! Tam namreč so „narodno-napredni“ agitatorji begali ljudstvo s tem, da ne sme voliti za dr. Gregorčiča, ker je on tisti mož, ki hoče zboljšati učiteljem plače.

Na Bovškem pa se niso ti poštnjakoviči sramovali zatrjevati nevednemu ljudstvu, da ne gre tu za nič drugega, nego za ustanovitev penzije dr. Gregorčiču z letnimi — 12.000 gl.d.!

Celo koze so tu poklicali v boj proti dr. Gregorčiču ter govorili, da je le dr. Tuma oni mož, ki bode skrbel za — koze. V Kobariškem kotu pa, kjer se nahaja mnogo ljudi, ki hodijo delat na železnice, so pravili ljudem, da jim bode dr. Tuma „priskrbel dela na železnicah“, posebno pa — polirjem pomagal do mastnih zaslužkov.

Na Krasu pa so pravili, da veljajo te volitve temu, ali naj se zvišajo duhovnom plače ali ne. Če pridenemo k vsemu temu še vino, jedaoč, žuganje s tožbami in razna druga natolcevanja, potem se nimamo čuditi, da se je dalo ljudstvo na več krajih speljati od takih brezvestnežev na led.

Izjava. — Slavno uredništvo „Gorice“. Podpisani občinski zastopniki izjavljamo, da ni res, da bi bil naš gosp. kaplan J. Abram izrekel kedaj na priznici besede katere se, nahajajo v dopisu iz Bovca v „Primorcu“ dne 23. novembra, da naj ga namreč ljudje ne nadlegujejo več s previdovanjem, ako je bil kdo n. p. pred 14 dnevi previden.

Tako pisarenje bovškega dopisnika najstrožje obojamo kot podlo obrekovanje in laž, se čutimo tudi sami globoko razžaljene, in zato izjavljamo le še to, da naj se grdi obrekovalec — sramuje!

I. Mihelič, Josip Fon, Franc Mišič, Anton Mlekuž, podžupani.

Anton Šuler, Josip Kenda, Matija Pirc, Alojzij Sorč, Andrej Mlekuž, Anton Komac, Franc Fon, Andrej Mihelič, Matija Sorč, Janez Mihelič, starešini.

V Bovcu, dne 5 dec. 1900.

S Krasa. Hud boj se je bil pri volitvah. Nasprotna stranka porabljala je za svojo „zmago“: vino, laž in strah! Kjer zmaguje, zmaguje vino, laž in strah. Prepričanja nobenega. Ljudje hodili so tu in tam k volitvam ko race, zibajoči se od pijanosti od zida v zid. Vse podkupljeno in podplačeno! Tu eden plačuje, da je kar vse polito z vinom, tam straši drugi, da vsacega vrže na cesto, če ne bo za Tumovca glasoval. Tu straši možicelj z brkami, da duhovnikom gre „za večji lon“, zato da se potegujejo, tam slepi fantalin tropó mladine z „odbitjem vseh davkov“. Tu zopet leta nekdo okoli in ponuja cigare, tam drugi štrunce, kifelne in šnops. — Je to prosta volitev? Je to prepričanje?!

Lepa zmaga taka! Zmaga vina, šnopsa, laži in strahu!

Iz Šempolaja nam poročajo, da so izvoljeni možje-volilci dobri kristjani, ki nimajo nič opraviti z brezversko „Sočino“ stranko. Povsod, kjer je kak vaški prepir, pa pristopi „Soča“ ter hoče eno stranko porabiti zase. Ne boš! Volilci bodite možje!

Iz Devina 2. dec. 1900. Prvotne volitve za V. kurijo so se vršile v Devinu 30. nov. precej živahno, ker je tudi ital. stranka poskušala svojo moč. Zmagala je, kakor naravno, slov. stranka — pa liberalna s pomočjo nekotjih barab, ki mislijo, da razumejo najvišjo politiko. — Tudi v kmečkih občinah je bil hud volilen boj med slov. in ital. stranko, ktera je se vé podlegla z veliko manjšino. V tej kuriji pa ni volitev toliko važna za Slovence v gradiščanskem okraju, ker imajo izbirati med dvema Lahoma kandidata, med Zanettijem in Antonelijem.

V Devinu so dobili slov-ital, uradni poštini pečat po prizadevanju županstva. Prej je bil samo ital. pečat.

Kmalu bo dovršena lepa nova stavba „občinski dom“, v kojem so prostori za ljudsko šolo, za učiteljevo stanovanje, za obč. pisarno in otroški vrt. Ta stavba bo trdna straža proti Legini soli in bo pričala o devinski požrtvovalnosti še poznim rodovom!

Umrli je 28. nov. po Krasu znani postiljon Ivan Legiša, po domače „grof“, po dolgi bolezni. P. n. v. m!

Iz Zgonika na Krasu nam pišejo: Kdor je čital v „Soči“ od 29. pr. m. dopis, iz Zgonika na Krasu, mora biti prepričan, da je tu — vse razsvetljeno od „luči napredka“. A v resnici ni tako. Ljudstvo ne ve, zakaj se gre. Žalostno, a resnično. Sicer bi ne bil izid volitev tako — sijajen za „naprednjake“, če ravno je bil glavni faktor — liter. Kako se je godilo, izdal se je „Sočin“ dopisnik sam, rekši, da so bili vsi volilci enega duha. Umljivo, sicer bi težko pršli voliti, da bi ne bilo tega — „duha“ tamkaj. Le pripomni moram, da so izpustili ta duh iz — sodov „konsumnega društva v Saležu“, kateri se nahajajo v županovi kleti, s katerim duhom so se „napredni“ volilci pa tudi lahko nasrkali prepričanja, da je le preteveza v dosego namena, ko „naprednjaki“ podtikajo „klerikalcem“ „konsumna društva“, katerih pa ne ustanovljajo po Goriškem „klerikalci“, marveč kakor dejstvo kaže, — baš nasprotno! (Ste jih zdaj videli? Op. ur.) Ta duh iz „naprednega“ konsumna je torej užgal „luč nadredka“ pri volitvah! — Ako bi utegnil „Sočin“ dopisnik ugovarjati, opomni ga, da ni bilo v Zgoniku še nikdar volitev (kako je bilo pri zadnjih občinskih volitvah? Vse v redu, kaj? Odgov. g. dopisnik!) in malokatera seja, da se ni „žlempalo“ prav po — domače! Zgoničan se veseli volitev! In gospod dopisnik naj odgovori, ako tudi on ne gre le prerad za „duhom“ iz županove konsumne kleti, kakor — koza za soljo? Zato pometajte pred svojim pragom! Razumeli? Naprednjaški „lumin“, nosi v Zgoniku župan g. Grilanc. Županu Grilancu pa ga je izročil „neki gospod“ iz Gorice, trdi se, da g. Gaberšček sam, ki se je potrudil pri zadnjih dopolnilnih volitvah osebno do njega. Dejstvo je, da je postal župan Grilanc potem, ko mu je natrobil tisti „gospod“ „boljšo bodočnost“, še tisti večer strasten „hudournik“, strastnejši kakor so oni, ki jih ne mara „Sočin“ dopisnik.

Sicer poznamo župana Grilanca. Da so kričali „vaški otroci“, „živio Tuma!“; to je tudi mogoče. Saj ima g. župan dosti — agentov te vrste. Ali je hotel opomniti dopisnik (hoté ali nehoté) da ne pade jabolko daleč od debla?

To v pojasnilo, da ne bode mislil svet, da je v Zgoniku vse v svitu naprednjaške luči. Liter sveti in očara! Za sedaj toliko. O priliki pride še pojasnilo o zgoniškem naprednjaku. V prvi vrsti pa o njegovem razširjalcu.

Iz Volčjegagrada nam poročajo, da je bila večina tamošnjih volilcev na „Slogini“ strani, 13 le da jih je glasovalo z naprednjaki. Ti pa niso pili v Volčjeggradu, marveč v Komnu, kjer so se pridružili onim, ki so pili — na odprt kredit „narodno-napredne“. Nekateri so se pa — tumastega vina tako napili, da so postali sami tako — tumasti, da so na volilni večer prišedši domov v domači hiši — posodo pobijali. Res, pravi možaki to! — Naše „bralno društvo“ se je preselilo v zadružno gostilno. „Soči“ smo pokazali že pred več časom vrata, a zgodi se to najbrže tudi „Primorcu“ zaradi njegovega klanjanja. —

Fino ga je nazajfal! — Koga? Prašaš, radovedni čitatelj, — nobenega drugega nego — dr. Tumo! Zgodilo se je pa to tako-le: Ko je nek posestnik odpri zjutraj hišna vrata, zagledal je na njih zapisano ime **dr. Tuma**. Hitro skoči po cunjo, jo pomoče v žajfenco ter požajfa omenjeno ime tako neusmiljeno, da je bilo vse mokro. — Umrli je pri nas Katarina Majcen v visoki starosti 92 let. N. p. v. m.

Še nekaj h koncu. Oleti moramo pozabnosti tudi to, da je nek altarni mojster pri nas glasoval tudi z „narodno-napredno“. Mož se je najbrže naveličal delati altarje.

Volitve v Biljah. V pondeljek smo imeli volitve. Vkljub strašni agitaciji nasprotnikov smo zmagali s 133 glasovi proti 68. V IV. skupini smo bili malo nepredvidni, da smo volili enega moža nevolilca. Vsled tega smo morali pri ožji volitvi voliti z nasprotno stranko. Upamo pa, da bo i ta oddal svoj glas za našo stranko ter ne omadeževal svojega poštenega imena. — Nasprotniki so strastno agitirali: delavcem so odpovedali delo, Posojila, stanovanje; veliko ljudi je od-

dajalo svoje glasove s solznimi očmi — prisiljeno, proti nam. Vendar veselje nepopisno.

V Kretu smo zmagali sijajno v obeh kurijah. Boj strašanski. Nam se zdi, da v celi volitveni dobi nij bilo kaj takega. Kobaridci so pršli na volišče agitirat. Imamo torej šest mož. — Živio Gregorčič!

„Pravica je zmagala.“ Tako piše „Soča“ v včerajšnjem uvodnem članku, dotikajoč se zadnje tiskovne pravde proti našemu listu. Opozarjajoč naše čitatelje na poročilo o tej pravdi, ki se nahaja na drugem mestu našega lista, odgovarjamo „Soči“ na nje uvodni članek le to, da pravica, ako še ni zmagala, pa — bo zmagala!

Ponavljamo; najbolje se smeje oni, ki se — zadnji smeje.

Sicer pa konstatiramo, da je začel „Sočin“ meh na jednom mestu že puščati.

V „Primorski List“ z dne 6. t. m. so se vrinile neljube pomote. V članku Odgovor „Soči“, v drugikoloni 28. vrstičitaj: Minismo najemniki, temuče pastirji Kristusove črede. V članku „Iz Deskelj“ čitaj: V obeh skupinah se niso vršile dvakrat ožje volitve.

Lahonska objestnost. Poroča se nam: Minulo soboto dne 24. nov. je šla neka žena iz okolice s svojimi domačimi sosedi po nunki ulici v Gorici. Ko pridejo mimo prodajalnice nekega znanega lahona, prihrumi le-ta iz svoje prodajalnice in naravnost na nasprotno stran ulice, proti njim ter začne ono ženo na vsa možne načine psovati in jo obkladati z najgršimi priimki. Nameraval jo je celo udariti, a si ni upal vpricho ljudi, samo grozil in žugal je s pestmi. Uzrok tega vedenja lahonovega je bil baje ta, ker si lahon domišlja, da dotična žena javno priporoča nekega slovenskega občestvozanega trgovca. No, če bi tudi kaj takega storila, je to popolnoma naravno, vsak priporočaj svoje ljudi, to bi dotičnega lahona smelo malo brigati! — Toda lahon se še ni zadosti osmešil z napadom na omenjeno ženo, šel je še dalje. Takoj je pograbil za sukno jednega od njenih spremljevalcev ter ga začel vleči k svoji prodajalnici, v jednomer ga vabeč v čudni slovensčini: „Pejte ga z mana šinjor u moja botega, vam bom dala frišna roba škora zaštonj. Pejte ga nu, pejte ga nu, se bošte kešala. Vite, vite, tišta h baba naraja mene samaškoda“ itd. itd. No, mož se ni zmenil za obupne prošnje lahona v njegovih lepi slovensčini, marveč se ga je brž otresel in šel svojo pot naprej, seveda nevoljen, da se obešajo nam Slovincem v Gorici za rob sukne še vedno taki patroni.

Znani nadredar goriške mestne straže Mattico — — — Zdi se, da ima ta mož posebno dopadajenje na tem, ako vidi, da aretira policija kakega Slovence. V noči od 3. t. m., ko je hotel uživati to svojo slast, pripetilo se mu je nekaj, kar je sicer morebiti popolnoma zaslužil, kar pa ga golovo ni veselilo. Po Travniku so šli namreč nekateri slovenski fantje. Mattico pa je hotel — Bog ve zakaj — naj jih dva policaja, ki sta bila tam blizu, aretirata. Ker mu pa nista hotela storiti te usluge, obnašal se je mož proti njima tako, da sta se čutila primorana odvesti ga in da se je tako nad njim izpolnil stari pregovor: kdor drugim jamo koplje, — sam vanjo pade!

Iz veteranskih krogov smo vdobili te-le vrstice: Preblagorodnemu gosp. Antonu Jacobi-ju, predsedniku Primorskega vojaško-veteranskega društva itd. v Gorici. — Njegovo c. in kr. Apostolsko Veličanstvo je z najvišjim odlokom od 9. novembra t. l. blagovolilo najmilostlivejše sprejeti in izvod predavanja, katero je Vaše Blagorodje spisal o priliki svečanosti 400letne združitve poknežene grofije Goriške in Gradiške s Habsburško hišo ter Mu najponižneje poklonilo, in zaukazati, da se Vašemu Blagorodju izreče Najvišja zahvala. Veseli me, da morem Vašemu Blagorodju sporočiti ta Najvišji sklep z opombo, da se je omenjeni poklonjeni spis uvrstil v c. in kr. družinsko fidejkomisno knjižnico. C. kr. namestnik: G o e s s mp.

Češki kvartet v Gorici. Opozarjamo naše slovensko občinstvo na lepo priliko, ki se mu nudi, da se naučije glasbenih užtkov, kakoršnih se malokedaj nahaja v našem mestu. Dne 9. decembra t. l. namreč bode sviral v dvorani Dreher (Hotel Central) v Gorici, slavnoznani Češki kvartet in sicer ob 6 uri zvečer. Na tem koncertu bodo proizvajali in sicer Karol Hoffmann I. gosli, Josip Suk II. gosli, Oskar Nedbal vijolo, Ivan Wihan, vijolancel jako zanimive skladbe Dvořakove, Čajkovskega, Sgambatti-ja in Beethovena.

Cene za I-IV. prostor 4 K., V-X. pr. 3 K., XI-XIII pr. 2.50 vstopnina 1.20 K. Predplačila na vstopnice sprejema knjigarna Wokulat v ulici Stretta št. 4.

Potrjen načrt zakona. Nj. Velič. presvitli cesar je potrdil načrt zakona, s katerim se razdelijo občinska zemljišča v občini Otalež.

Iz Novakov 3. dec. 1900. Nek voznik je vozil vino iz Novakov v Leskovicu na Kranjskem. Pripregel je par konj in ker se mu je zdelo, da je premalo moči, je vlijl vase še par osmink žganja. Povezal ni nič in se branil, da bi mu drugi povežali. Po poti se mu je voz prevrnil, sod z voza v potok, posut s kamenjem, kjer mu je odletelo dno in par dog se polomilo. Da vino navadno ne ostane v takem sodu, je pač jasno. Mož bo drago plačal popito žganje.

Iz Kanala. — Tukajšnje „Sadjarsko in vinarsko društvo“ bo imelo v nedeljo dne 9. t. m. občni zbor, pri katerem bo med drugim tudi poročal g. E. Klavžar, kot zastopnik c. kr. kmetijskega društva, o vspuhu kanalskega sadja na razstavi v Gorici. — Želeti je mnogobrojno vdeležbe.

Znižanje vožnih cen za učečo se mladež na južni železnici. Obratno vodstvo južne železnice v Trstu naznanja, da se bo oziralo pri dovoljevanju polovične vožne cene na južni železnici za šolko mladino odhajajočo z doma v šolo ali povračajočo se iz šole na počitnice na dom, le takrat, ako bodo dotične prošnje opremljene in zicer: za one, ki obiskujejo šole, na katerih se ne plačuje šolnine, z ubožnim listom, katerega sme izdati le občina ali pristojna politična oblast, za visokošolce, dijake srednjih šol in sploh vseh onih učnih zavodov, na katerih se plačuje šolnina, dovoljevala se bode nižana cena le takrat, ako dokažejo in sicer s potrdilom šolskega vodstva, da so deloma ali popolnoma oproščeni šolnine. Na prošnje, ki ne bi bile opremljene s takimi spričevali, se ne bo jemalo ozira.

Razmere v Trstu. Tržaški irredentovci so h kratki pršli na idejo, da bi se naj postavilo na velikem trgu pred magistratom spomenik italijanskemu pesniku Danteju in se je določil ta prostor že kar na dotični občinski seji, ne da bi se stvar poverila prej odboru. Uzrok tej naglici je, ker se je odbor za zgradbo spomenika umorjeni cesarici Elizabeti obrnil do občinskega sveta, da bi mu prepustil primeren prostor na velikem trgu in tudi dal v ta namen — podporo. Da bi to preprečili, so irredentovci hoteli določiti prostor spomeniku Danteja in tako pokazali, da jim je ljubši italijanski pesnik nego avstrijska cesarica. — Bivši tržaški župan dr. Dompieri, katerega je hotela kandidirati za V. mestno skupino progresovska stranka, je ta mandat odklonil, pač pa sprejel istega od stranke neodvisnih meščanov, ki se je ustanovila. Progresovci so radi tega silno potrti.

Prešernova stoletnica. V Ljubljani so se vršile dne 1., 2. in 3. t. m. sijajne slavnosti v proslavo stoletnice Prešernovega rojstva. 1. t. m. zvečer so priredila narodna društva po razsvitljenih ulicah bakljado z mestno godbo, na kar je bil slavnosten komers v „Narodnem Domu“. V nedeljo 2. t. m. dopoludne je bilo v veliki dvorani „Narodnega Doma“ slavnostno zborovanje, na katerem je govoril slavnostni govor prof. Fr. Levce o Prešernu, njegovih delih in o splošnem njegovem pomenu za slovenski narod. Zvečer je bila slavnostna predstava v narodnem gledališču z živimi podobami „Apoteoza Prešernu“ in „Povodnji mož“. Pred predstavo se je proizvajal Aškerčev slavnostni govor. Pele so se razne pomembne skladbe, katere so proizvajala ljubljanska pevška društva. 3. t. m. pa so praznovali stoletnico Prešernove razni ljubljanski učni zavodi z deklamacijami, petjem itd. Ljubljanske Slovence so o tej priliki izročile Prešernovi še živeči hčeri lepo darilo. Tudi drugi slovanski narodi so se častno spominjali Prešernove stoletnice.

Nemški „kulturonovci“. V nekem nemškem listu se pritožuje dr. Hans Wagner zoper deželnega poglavarja v nemški vzhodni Afriki, generala Liberta. Wagner trdi, da hoče pred sodnijo dokazati, da je Libert samo v eni vasi ukazal umoriti 40 ljudi, ki niso mogli plačati nekoliko vinarjev davka in da je dal Libert zaradi hišnega davka umoriti 2000 ljudi.

Nove vrste strop in tla so postavili v Londonu. Te vrste strop in tla ne zgre niti pri 922 stopinjah Celzija.

Najstarejši mož sveta živi v Združenih državah ameriških ter je star 128 let. Ime mu je Noah Roby.

Najnovije o Edisonu. Edison dela poskuse, da bi vse snovi, ki so v oglju, se porabile. Sedaj se po njegovem

zatrtilu zgubi 90 odstotkov snovi. Poskusi so se Edisonu že deloma posrečili, kedar se mu pa popolnoma posrečijo, tedaj bode sedajni sistem gonilne moči se popolnoma spremenil.

Velikanski predor se zida na veliki severni železnici združenih ameriških držav. Predor bo prodril Cascadsko gorovje v državi Washington ter je 7 metrov visok in 6 metrov širok, dolg pa — štiri kilometre. Predor delajo že tri leta.

Kitajci so naredili na mandžurski železnici škode za 10 milijonov rubljev. Razdejali so tir in brzojavno zvezo 300 kilometrov daleč, vse postaje požgali, 650 vagonov in 17 lokomotiv razbili.

Narodno gospodarstvo.

Tumovci in zadrage.

(Odlomek iz nekega govora.)
(Dalje.)

Vrnimo se nazaj k zadrugam in čitajmo dalje na strani 40: „Iz vsega tega, kar smo slišali doslej, mora slediti sklep: mi **zanikamo** pravico do obstanka vsaki zadržni trgovini za naše domače potrebe in zahtevamo prosto trgovino posamičnikov. Zanicamo pravico do obstanka vsakteremu „konsumnemu“ društvu v naših krajih.

Seveda si sami zase pridružujejo baš isto pravico, kakor sledi na str. 97: „Umeje se, da ne izključimo zadržniškega ali delniškega načina; narobe, tudi na ta način si bomo mogli pomagati, kakor pač pokaže praktična potreba“.

Najeklatantneje se pa vdarijo po zobeh oni, ki hočejo pomoči individualističnim potom trgovcem in obrtnikom, s tem, kar pišejo na strani 155. in sicer: „In ravno z ozirom na to pa, da nimamo velikega kapitala in da je veliki kapital za velika podjetja neizogibno potreben, z ozirom na to bomo moralni poklicati v življenje močne gospodarke organizacije, kmetijske in obrtniške zadrage, ki bodejo razpolagale, če že ne z denarjem, pa vsaj s kreditom....“ Izvajanja iz teh križajočih se izjav liberalne stranke navedem na koncu.

Sedaj pa pogledjmo ono združništvo, o katerem pravi neki „Sočin“ dopisnik, da „mora biti proti njemu vsaki razumen človek!“

Začnimo z **Nemčijo**, ki je štela koncem l. 1899:

13.467 pridobitnih zadrug, 1275 gospodarskih zadrug, 516 obrtnih zadrug, 173 zadrug za zkupna skladišča, 2210 produktivnih zadrug, 271 drugih različnih, zadrug, skupaj 16912, ki so imele 1¹/₂ milj. članov in razpolagale z letnim brutto-iznosom 2 milijardi mark, katere so potem vporabili v kreditne in poljedelske svrhe ter potrebe.

Rusija je pred 18. leti ustanovila prve hranilnice, ki so imele skupno svoto vlog 9 milj. rubljev, koncem l. 1898. pa so imele skupno hranilnih vlog že 593 milj. rubljev tako, da se je izrekel neki nemški, Slovanom so vražen list: „Eto, Rusi so vam v 18. letih prištedili 600 milj. rubljev!“ Že l. 1880 bilo je tam vsega 75 hranilnic, začelom l. 1899 pa že 4530.

Danska L. 1866 osnovala se je prvo kmet. konsumno društvo, sedaj je kmetijskih mesnih zadrug čez 700 z 70.000 članov. L. 1882 osnovana je prva mlekarska zadruga, danes je teh zadrug 1025 z 162.000 članov, ki izdelajo vsako leto za okolo 121 milj. Kron masla. Pred 13. leti so ustanovili na Danskem prvo zadrugo za klanje svinj, danes je narastlo število teh zadrug na 25 z 54.000 članov. V teh zadržnih klavnih se je zaklalo 30% svinj cele dežele v vrednosti 30 milj. kron.

Belgija. — Po seznamu belgijskega poljedelskega ministerstva je bilo v Belgiji koncem l. 1898. 258 mlekarskih zadrug z 24.519 zadržnikov. To število je narastlo napram predletnemu za 58 zadrug. Te zadrage so imele prometa v l. 1898 za 12.800.000 frankov. Schultze-Delitschevih posojilnic je bilo 2, ki so izdale svojim članom 144 posojil za 106.808 frankov, Raiffeisnovih pa 199, ki so izdale v 1933 slučajih posojil za 74.000 frankov. Centralnih kas je vsega 6 z 189 zadrug kakor člani. Te kase so izdale l. 1898 posojil v znesku 40.278 frankov.

Srbija ima danes okoli 200 poljedelskih zadrug po Raiffeisnovem sistemu, 78 narodnih bank z omejeno zavezo, 20 zadrug za proizvodnjo in 4 konsumne zadrage.

Bavarska je imela v l. 1898 44 zadržnih skladišč, ki so prodali skupno 9¹/₂ milj. kvint. žita za 77.6 milj. mark. Čisti dobiček je znašal 15.390.

(Dalje pride.)

Rojaki!

Sto let je minilo 3. decembra, odkar se je porodil slovenskemu narodu njegov največji pesnik, katerega ceni ves narod in s katerim se sme dičiti tudi mej tujim svetom — France Prešeren. Pesnikovo znamenitost na široko razkladati je povsem nepotrebno; istotako neumestno pa bi bilo dokazovati, da zasluži pesnik ne samo, da ga čitamo in se z njim ponasamo, nego tudi da njegovemu geniju postavimo viden znak svojega čislanja in svoje hvaležnosti. Ta misel je vodila podpisani odbor, ko je svojedobno izdal in pozneje ponovil poziv do slovenskega naroda, da naj prilaga svoje doneske, ki bi omogočili povzdigniti pesniku dostojen spomenik v srcu slovenskega naroda, v beli Ljubljani, kjer je pesnik pel svoje nesmrtno poezije ter z njimi naslajal svoje sodobnike in potomce v vseh pokrajinah, kjerkoli se glasi slovenski jezik. V svojih oklicih je odbor za povzdignjenje Prešernovega spomenika pozival Slovenke in Slovence vseh stanov in vseh pokrajin, da skupno pripomorejo proslaviti pesnika, katerega pač smejo smatrati za svojega pesnika vsi člani slovenskega rodu, ob enem pa osvetliti lice tudi slovenskemu narodu, ker bi njegovo zanimanje in njegova požrtvovalnost pričala, da ve svojim zaslužnim možem izkazovati svojo hvaležnost. Pesnikov spomenih naj bi bil torej viden znak narodovega spoštovanja in njegove kvaležnosti do svojega imenitnika, — ob enem pa tudi bodrilo mladini in odraslim, da se ogrevajo o njegovem pogledu za vse one ideale, katere je gojil pesnik sam. Kateraprilika pa bi bila primernejša za povzdignjenje takega spomenika kot stoletnica Prešernovega rojstva?

Odbor se je čvrsto nadejal, da bode mogel ta dan 3. decembra leta 1900. proslaviti z odkritjem spomenika. Res so se v začetku s pohvalno vnemo odzivali Slovenci in Slovenke in zbrala se je prilična svota. Nadejajo se popolnemu uspehu, je razpisal odbor natečaj za načrte Prešernovega spomenika. Tekmovalo je šest umetnikov slovenskih s sedem načrti, ki so bili vsi bolj ali manj zanimivi. Prvo nagrado je dobil g. Ivan Zajec na Dunaju, kateremu bi bil odbor tudi poveril izvršitev spomenika, ki ima biti kras prestolici slovenski in trajen spomenik, dostojen pesnika, kateremu bode povzdignjen, umetnika, ki ga izvrši, in naroda, ki ga svojemu pesniku postavi, ako ne bi bilo nestalo onega, brez česar se ne da nič izvršiti — denarja. Nabrana vsota ne znaša niti polovice onega denarja, ki je potreben za povzdignjenje spomenika.

Ker pa je častna dolžnost narodova, da ne zaostane započeto delo, da ne poneha z dolgim odlaganjem projektanta umetniški zanos, s katerim nam obeta ustvariti delo, ki bode ponos naroda slovenskega, obrača se podpisani odbor ponovno do celokupnega naroda slovenskega, da vsak član njegov po svojih močeh pripomore srečno dovršiti započeto delo. Odbor ve dobro, koliko narodnega davka plačujejo Slovenci, in kako žuljijo ti davki posebno one Slovence, ki so oddaljeni od središča slovenskega in izloženi navalu tujčevemu. Ali Ljubljana ne zmore vsega, pa tudi samo Kranjska ne; saj tudi Ljubljana po mogočnosti prispeva kulturnim potrebam oddaljenih rojakov. Ker pa je Prešeren vseslovenski pesnik, zato se obrača odbor do vseh Slovencev in Slovencev ter jih ponovno poziva, da občine, društva in posamezne osebe žrtvujejo svojim sredstvom primerno vsotico v svrhu, ki bode celokupnemu Slovenstvu v ponos in moralno korist.

V Ljubljani, dne 1 dec. 1900.

Za odbor za napravo spomenika
Francetu Prešernu.
Iv. Hribar, župan.
t. č. predsednik.

Rajko Perušek, c. kr. profesor, t. č. podpredsednik; Fran Trdina, mestni knjigovodja, t. č. tajnik; dr. Josip Stare, c. kr. tajnik finančne prokuratorje, t. č. blagajnik; dr. Maks Pirc, odvetnik, Andrej Senekovič, c. kr. gimnazijski ravnatelj, dr. Ivan Tavčar, odvetnik, t. č. odborniki.

Velik tapet za presbiterij in dva mala za altar so na prodaj iz druge roke. Natančneje zve se v centralnem semenišču.

„Narodna tiskarna“ priporoča razne posetke.

Proti malokrvnosti **Železnato vino**

lekarnarja G. Piccoli v Ljubljani, dvorn. založnika Nj. Svetosti papeža, po analizi gosp. profesorja Fresenius v Wiesbaden-u

ima v sebi 90krat več železa

kakor druga po reklami nezaslužno sloveča china-železnata vina, katera često nimajo več železa v sebi, kakor vsako ceno namizno vino.

Vsled tega največje jamstvo za izdatnost tega vina pri malokrvnih, nervoznih ali vsled bolezni oslabilih osebah, kakor tudi še posebno pri blelih, slabotnih in bolehalih otrocih.

Dobiva se v steklenicah po pol litra v Gorici pri g. lekarnarju Gironcoli. — Zunanje naročbe proti povzetju. III

Jakob Miklus,

trgovec z lesom in opeko, zaloga pohištva, rakev (trug), vinskih posod itd.

v Pevmi,

za Soškim mostom, p. Gorica,

priporoča p. n. občinstvu svojo bogato zalogo, zagotavlja najhitrejšo postrežbo in jako nizke cene.

Kolesarji pozor!

Podpisani naznanja gg. kolesarjem, da ima v zalogi dvokolesa iz najboljšega materijala po jako nizkih cenah, in sicer od 170 kron (85 gld.) naprej opremljene z vsemi potrebščinami (komplet). — Ob enem priporoča gg. krojačem in šiviljam svojo veliko zalogo raznovrstnih šivalnih strojev najnovejših sistemov od 48 kron (24 gld.) naprej. — Poroštvo 5 let. — Daja tudi na obroke.

Z odličnim spoštovanjem

Martin Šuligoj,
urar v Kanalu.

Anton Kuštrin

v Gosposki ulici h. št. 23,
(v hiši g. dr. Lisjaka)

priporoča častiti duhovščini in slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino jedilnega blaga n. pr. kavo: Santos, Sandomingo, Java, Cejlon, Portorico i. dr. Olje: Lucca, St. Angelo, Korfu, istersko in dalmatinsko. Petrolej v zaboju. Sladkor razne vrste. Moko št. 0, 1, 2, 3, 4, 5. Več vrst riža. Miljsveče prve in druge vrste, namreč po 1/2 kila in od 1 funta.

Razpošilja blago na vse kraje. Cena primerna, postrežba dobra.

Podpisana priporočata slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi svojo novo urejeno

prodajalnico jestvin.

V zalogi imata tudi raznovrstne pijače n. pr.: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goružice (Senf.) Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodovo milo ter drugo v to stroko spadajoče blago. — Postrežba točna in po zmernih cenah.

Z odličnim spoštovanjem

Kopač & Kutin,

trgovca v Semeniški ulici h. št. 1.
v lastni hiši, kjer je „Trg. obrt. zadr.“

1. Hranilne vloge obrestuje po 4 1/2 %;
2. Posojila daje: a) na vknjižbo po 5 1/2 %; b) na menice po 6 %; c) na tekoči račun po pogodbi.

Tiskovine za prošnje v dosego brezobrestna posojila vinogradnikom,

ima v zalogi

„Narodna tiskarna“.

Nova knjigoveznica,

preskrbljena po najnovejših zahtevah in z najnovejšimi pripravami v Gorici,

v hiši „Goriške ljudske posojilnice“ tik „Krojaške zadruge“.

Priporoča se preč. duhovščini za prevezavo misalov; slavnim krajnim šolskim svetom in učitelstvu za prevezavo šolskih knjižic in sploh za vsako delo, bodisi v popravo ali na novo izdelanje, za kar zagotavlja trpežni izdelek in točno postrežbo po jako kulantnih cenah.

Rojakom v mestu in okolici se priporoča udani

Ivan Bednařik,
knjigovez.

G. Likar,

Gorica, Semeniška ulica št. 10.

Trgovina pisarniških in šol. potrebščin.

Raznovrstno papirnato blago. Knjige: molitvene, šolske in vpisne. Tiskovine iz „Narodne tiskarne“ po enaki ceni. Preskrbuje tisk vizitnic, računov, kuverte z napisi.

Sprejema v vezanje knjige.

Vse po najnižjih konkurenčnih cenah.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 GORICA Via Giardino 8
priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih,

briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-egrske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zaklevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštna.

ROJAKI, POZOR!

Podpisani trgovci jestvin si štejejo v čast, naznaniti p. n. občinstvu, da so vsled skupnega naročevanja na debelo vsemu blagu, katero naročujejo edino le pri slovenskih veletržcih, kakor pri tvrđki M Truden v Trstu i. t. d., cene zdatno znižali.

Nadejajo se torej, da jih bodo podpirali tudi rojaki, in to temveč, ker je blago izborno in sveže ter postrežba točna.

Z odličnim spoštovanjem

Ant. Vrčon v Skriljah, Al. Kosovel v Velikih zabljah, J. Mrevlje v Sv. Križu, Ivanka Vodopivec v Kamnjah, Fr. Birska v Vrtovinu in I. Jerkič v Dobravijah.

Novoporočenci pozor!

Štejem si v čast naznanjati slavnemu občinstvu, da sem razširil trgovino pohištva v ulici Vetturini, glavni vhod v Gosposki ulici.

Anton Breščak

v Gorici, Gosposka ulica št. 14, (blizo lekarnje Gironcoli).

V zalogi ima vsakovrstno pohištvo za vsaki stan. Pohištvo je po najmodernejših slogih, posebno spalne, jedilne in posetne sobe so po nemškem slogu. Pohištvo je od prvih mi arskih mojstrov. Sprejema vsa naročila in izdeluje po izbiri obrisa, najceneje in v najkrajšem času. — Bogata zaloga podob na platno in šipo z različnimi okvirji. Belgijska brušena ogledala vsake velikosti. Različno pohištvo, kakor: toaletne mizice, različna obešala, preproge za okna itd. Različne stolice iz trsa in celulojda, posebno za jedilne sobe. Blazine iz strune, afriške trave, z žimami in platnom na izbero ter razne tapetarije. —

Reči, katerih ni v zalogi, preskrbijo se po izbiri cenikov točno, trdno ter v najkrajšem času.

Daje se tudi na obroke, bodisi tedenske ali mesečne. — Pošilja se tudi izven Gorice po železnici in parobrodih.

V zalogi ima najelegančnejšo sobno opravo, na katero se še posebej opozarja p. n. občinstvo!

Prijatelji in somišljeniki agitujte za „Centralno posojilnico“

v Gorici, ulica Vetturini št. 9.
Uradne ure od 8-12.

1. Glavni deleži po 200 K s trikratno zavezo;
2. Opravilni deleži po 2 K s petdesetkratno zavezo;
3. Upisnina: a) glavnih deležev ne glede na število 4 K; b) opravilnih deležev 1 K.

„Ljubljanska kreditna banka“
v Ljubljani
Špitalske ulice št. 2.

Nakup in prodaja vseh vrst rent, državnih papirjev, zastavnih pisem, srečk, novcev, valut i. t. d. po najkulantnejših pogojih.

Posojila na vrednostne papirje proti nizkim obrestim.
Zavarovanje proti kurzni izgubi.
Promese k vsem žrebanjem.

Sprejemanje denarnih vlog na vložne knjižice, na tekoči račun in na girokonto s 4 1/2 % obrestovanjem od dne vloge do dne vzdiga.
Eskompt menjic najkulantneje. — Borzna naročila